

Γκασταρμπάιτερ: μια ιστορική απεργία (ρεπορτάζ)

Γκασταρμπάιτερ: μια ιστορική απεργία

Η απεργία μεταναστών, και κυρίως Ελληνίδων μεταναστριών, το 1973 στη Γερμανία

13 Αυγούστου 1973. Μια απεργία στη φίρμα Pierburg θα βγάλει μαζικά τους γκασταρμπάιτερ στους δρόμους και θα πετύχει για πρώτη φορά στην Ευρώπη την εξίσωση των μισθών ανδρών-γυναικών. Εγκέφαλος πίσω από την οργάνωση της ένας Έλληνας... ο Ανέστης Κελίδης.

«Η απεργία στο Pierburg ήταν μια απεργία που έγινε από γυναίκες κυρίως και που οι Ελληνίδες μετανάστριες είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο. Το βασικότερο αίτημα τους ήταν η εξίσωση της αμοιβής με τους άντρες και στο τέλος το πέτυχαν. Η απεργία κράτησε αρκετές μέρες, ίσως και 25. Ήταν κλεισμένες μέσα στο εργοστάσιο οι γυναίκες και είχαν τους εργοδότες απέξω. Δεν τους άφηναν να μπουκνέ μέσα, να πάνε στα γραφεία τους. Εντούτοις και με εκείνη την ομιλία των ελληνικών-γερμανικών, των γερμανικών που εκφέρονται με ελληνικό τρόπο δηλαδή, ήτανε να τις θαυμάζεις. Διεκδικούσανε ακόμα και με ομιλίες στα γερμανικά τα δικαιώματά τους, ανεξάρτητα αν οι Έλληνες που τις ακούγανε, δεν χρειαζότανε να τις ακούνε σε αυτά τα γερμανικά, οι δε Γερμανοί που τις ακούγανε σε αυτά τα γερμανικά, δεν καταλάβαινε κανείς. Αλλά καταλάβαιναν όμως ότι κάτι ζητάνε αυτοί οι άνθρωποι και είναι αποφασισμένοι. Και ήταν αποφασισμένοι πράγματι. Και το πέτυχαν!», θυμάται ο δημοσιογράφος και συγγραφέας, Γιώργος Μαντζουράνης, που κάλυπτε τότε το θέμα για τη Βαυαρική Ραδιοφωνία.

Όλα ξεκίνησαν λίγους μήνες πριν από τον Αύγουστο του 1973, όταν ο Έλληνας, Ανέστης Κελίδης, προσελήφθη στη φέρμα Pierburg, «Είναι 1300 Έλληνες. Θα 'χεις στρατό για να κάνεις επανάσταση», του λέει ένας συνάδελφος. Και την κάνει...

Το Pierburg ήταν ένα εργοστάσιο παραγωγής ανταλλακτικών αυτοκινήτων που απασχολούσε 3.500 προσωπικό, στην πλειοψηφία τους Ελληνίδες μετανάστριες.

«Με προσλάβανε ως διερμηνέα για τους Έλληνες και τους Τούρκους και με βάλανε στο γραφείο προσωπικού. Ήταν εργοστάσιο που στην πλειοψηφία του απασχολούσε γυναίκες. Επικρατούσε χάος. Το πράγμα που μου έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση όμως ήταν ότι όλοι ήτανε αδελφωμένοι. Την πίεση τη δεχόντουσαν από πάνω μαζικά. Είχανε μία κοινή θέση ενάντια στον εργοδότη.

Ο συνάδελφος που δουλεύαμε μαζί στο τμήμα μου είπε τότε πως έκανα την τύχη μου που με είχαν στείλει εκεί, αλλά άμα σκόπευα να είμαι με το Ευαγγέλιο στο χέρι, είχα έρθει τζάμπα. Άμα είσαι καπάτσος θα την αρπάξεις, μου είχε πει. Μου είπε ότι το εργοστάσιο έπαιρνε 130 γυναίκες κάθε μήνα και πως οι αιτήσεις τους περνάγανε από το χέρι μας. Όποιος έχει χιλιάρικο μέσα στην αίτηση, αυτή η αίτηση θα προωθείται, μου είπε. Εγώ έλεγε αγόρασα οικόπεδο εκεί, οικόπεδο εκεί, μη κάνεις βλακεία. Και ο διευθυντής ήταν στο κόλπο.

Λέω πώς θα γίνει τώρα; Θα το αντέξω; Πήρα την πληροφορία, πήγα στο σπίτι και δε μπορούσα να κοιμηθώ. Την άλλη μέρα ήρθε στο γραφείο μία Τουρκάλα. Έβαλε το διαβατήριό της επάνω στο τραπέζι και μου είπε πως ο άντρας της ήταν στην Τουρκία με τα 4 παιδιά τους και πως ήθελε να του κάνει πρόσκληση για να έρθει στη Γερμανία. Της λέω τότε κι εγώ ότι εντάξει όλα αυτά, αλλά ξέχασε ένα χιλιάρικο μέσα στο διαβατήριό και πως στο διαβατήριό δε βάζουνε χρήματα, γιατί πάνε σε ξένα χέρια τα διαβατήρια. Λέω, παρ' το, βάλτο στη τσέπη σου, φύγε και θα έρθει ο άντρας σου. Στο υπόσχομαι.

Την άλλη μέρα στο εργοστασιακό συμβούλιο τους διηγήθηκα το γεγονός. Καλέσανε την Τουρκάλα, γιατί έπρεπε να έχουμε μάρτυρα. Η Τουρκάλα πήρε την εγγύηση ότι θα έρθει ο άντρας της και είπε το ναι. Ήξερε κι άλλες. Ήρθαν και οι άλλες που πλήρωσαν χιλιάρικο. Σημαδέψανε λεφτά και τα δώσανε σε γυναίκες. Πήγαν στο γραφείο προσωπικού, οι άλλοι πήραν το φακελάκι και τους πιάσανε. Απολύσανε και τον Έλληνα και τον διευθυντή του προσωπικού. Αλλά εν σιγή.

Έκτοτε έμεινα μόνος. Με πήρανε απ' το γραφείο προσωπικού, με απομόνωσαν και μου έδωσαν ένα ξεχωριστό γραφείο. Τότε όμως έκανα καλύτερα τη δουλειά μου, γιατί δεν είχα κανέναν να με βλέπει. Και ερχόντουσαν μαζικά οι γυναίκες εκεί μέσα. Η εκμετάλλευση ήτανε φοβερή. Ποια εκμετάλλευση; Ο άντρας που ήρθε από την Ελλάδα μαζί με τη γυναίκα του, μπαίνανε στη δουλειά στην ίδια ταινία ο ένας δίπλα στον άλλον, τις ίδιες μηχανές δουλεύανε. Η γυναίκα όμως έπαιρνε 3 μάρκα την ώρα ενώ ο άντρας έπαιρνε 4.

Λέω το χιλιάρικο δεν το πήρα, αλλά και αυτό δε θα τους χαρίσω. Άρχισα να οργανώνω μία απεργία. Μέτρησα τα τμήματα, μέτρησα τις μηχανές. Υπέθεσα εγώ ότι 6 γυναίκες από κάθε ταινία να έλειπαν, η απεργία θα είχε επιτυχία. Δηλαδή δε ήταν δυνατό να αντικατασταθούν και η ταινία θα σταματούσε. Μ' αυτό το σκεπτικό, με αυτή τη στρατηγική, τόλμησα να δουλέψω με τις γυναίκες

με γραφτό χαρτί. Για να μη μας καταλάβουνε τα αφεντικά, λέγαμε ότι θα πάμε εκδρομή και μαζεύουμε υπογραφές. Έκατσα 4 ημέρες και έκανα ολόκληρο το πλάνο. Πώς θα γίνει η απεργία. Όταν γύρισα, παρουσίασα το πλάνο στους άλλους που είχανε οργανωθεί και ορίστηκε η ημερομηνία: 13 Αυγούστου 1973. [...]

Στο μεταξύ, όταν ξεκίνησε η απεργία, με καλούν εμένα από τη διοίκηση του εργοστασίου και μου λένε θα βγεις από το γραφείο σου, θα γυρνάς μέσα στην επιχείρηση και θα μας φέρνεις πληροφορίες για το τι σχεδιάζεται. Εγώ άλλο που δεν ήθελα. Να βγω έξω και να καθοδηγώ την απεργία. Βγήκα λοιπόν κι εγώ έξω και, άρχισα να λέω στους συναδέλφους μου τι να κάνουν, γύριζα στο διευθυντή κι έλεγα ότι δεν μαθαίνω τίποτα.[...]

Ο κόσμος που δεν έβγαινε έξω, βγήκε έξω να πάρει αέρα, βγήκε έξω να πει νερό. Είχαμε συμπαράσταση απ' όλη τη Γερμανία. Ξεσηκώθηκε στην Κολωνία η Ford. Περίπου 450.000 ξένοι ξεσηκώθηκαν και άρχισαν να απεργούν. Έγινε σύνθημα ολόκληρης της Ευρώπης. Ο Willy Brandt που ήταν καγκελάριος χαρακτήρισε τον ξεσηκωμό αυτό «παθητική επανάσταση». Το είπε αυτό το πράγμα, «παθητική επανάσταση». Τελικά κερδίσαμε! Κερδίσαμε! Πήραμε αύξηση ένα μάρκο την ώρα και εξισώθηκαν μισθολογικά οι γυναίκες με τους άντρες».

Ένα χρόνο αργότερα ένας συνάδελφος του Ανέστη Κελίδη πρόδωσε στη διοίκηση του εργοστασίου ότι εκείνος ήταν πίσω από την οργάνωση της απεργίας. Ο Κελίδης απολύθηκε παρανόμως και ακολούθησε ένας πολυετής δικαστικός αγώνας που τον δικαίωσε τελικά. Ακόμα κι όταν εκείνη την εποχή του είχαν προσφέρει 100.000 μάρκα για να υπογράψει την παραίτηση του εκείνος είχε αρνηθεί.

Όταν τελικά βγήκε η δικαστική απόφαση και γύρισε στο εργοστάσιο, διαπίστωσε ότι η διοίκηση είχε «αγοράσει» πλέον τους πρώην συντρόφους του – συνδικαλιστές. Χωρίς να χτυπήσει την πόρτα του διευθυντή, μπήκε στο γραφείο του. «Λέω, υπόγραψε μου την παραίτηση. Λέει ποιιά παραίτηση; Λέω, παραιτούμαι. Φεύγω. Φεύγω και δε γυρίζω. Πάει σας χαιρετώ. Φωνάζει τη γραμματέα, λέει γράψε ότι σου λέει. Γράφει την παραίτηση, φέρνει και δύο μάρτυρες, βάζουν και αυτοί την υπογραφή τους... παίρνω το απολυτήριο μου και φεύγω», θυμάται. «Δεν είχα τη δύναμη πλέον να υποκύψω σε τίποτα. Και τ' άφησα. Δεν είχα μέλλον εκεί και έγινα ελεύθερος επαγγελματίας. Μου άρεσε η μαγειρική και η φιλοσοφία και το κρασί και το γλέντησα. Δεν έκανα λεφτά αλλά το γλέντησα», θα πει.

Σήμερα, ο Ανέστης Κελίδης ζει το μισό χρόνο στο Ντίσελντορφ και τον άλλο μισό στο χωριό κοντά στην Καβάλα, από όπου ξεκίνησε λίγο πριν το 1960. Συνεχίζει να είναι το ίδιο επαναστάτης όσο ήταν και στα νιάτα του.

Η συνέντευξη έγινε στη Γερμανία, στο πλαίσιο της μεγάλης έρευνας του «Ρεπορτάζ Χωρίς Σύνορα» για την ελληνική μετανάστευση.

Ασκήσεις

1. Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στο εργοστάσιο;
2. Τι επιτυγχάνεται με την απεργία;
3. Προσέξτε τον τρόπο με τον οποίο ο Ανέστης Κελίδης μεταφέρει τους διαλόγους που πραγματοποιήθηκαν κατά την οργάνωση και την εξέλιξη της απεργίας. Πώς λειτουργεί η συγκεκριμένη εκφορά του λόγου στο κείμενο;
4. Να σχολιάσετε την εναλλαγή του α΄ και του γ΄ ρηματικού προσώπου στο κείμενο.
5. *Τελικά κερδίσαμε! Κερδίσαμε! Πήραμε αύξηση ένα μάρκο την ώρα και εξισώθηκαν μισθολογικά οι γυναίκες με τους άντρες:* Ποια είναι η αποτίμηση της απεργίας από τον βασικό διοργανωτή της; Με ποιον τρόπο κάνει την αποτίμηση αυτή;
6. *Δεν είχα τη δύναμη πλέον να υποκύψω σε τίποτα. Και τ' άφησα. Δεν είχα μέλλον εκεί και έγινα ελεύθερος επαγγελματίας. Μου άρεσε η μαγειρική και η φιλοσοφία και το κρασί και το γλέντησα. Δεν έκανα λεφτά αλλά το γλέντησα:* Συνδυάστε τη δράση του Κελίδη στην απεργία με την τελική αποτίμηση για τη ζωή του. Ποια ταυτότητα αναδύεται από τα λόγια του στην πρώτη φάση της ζωής του και ποια στη δεύτερη;
7. Με την απεργία στο εργοστάσιο Pierburg οι εργαζόμενες διεκδίκησαν την εξίσωση της αμοιβής ανδρών και γυναικών. Να εργαστείτε σε ομάδες και να αναζητήσετε:
 - τις διαστάσεις και τα αίτια του ονομαζόμενου «μισθολογικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων» στην Ευρώπη σήμερα,
 - τα οφέλη από την εξάλειψη της ανισότητας αυτής και
 - τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να επιτευχθεί.

🔍 ΕΠΙΛΟΓΗ ΡΗΜΑΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΣΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ

🔍 ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας στην τάξη, αξιοποιώντας κατάλληλο λογισμικό παρουσίασης. Για την έρευνά σας μπορείτε να αξιοποιήσετε μεταξύ άλλων το σχετικό [κουίζ-παρουσίαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) και το φυλλάδιο με τίτλο [«Καταπολέμηση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των δύο φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»](#).

🔍 ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ